

Svenskt lantbruk behövs - för bonden, konsumenten och miljön!

Visst kan jordbruket bidra till närproducerad mat, biogas, god djurvälfärd och en god miljö! Utnyttja de miljöersättningar som finns och den kompetensutveckling som du kan få genom Greppa Närings och Landsbygdsprogrammet i stort!

Högre priser på mineralgödsel

Förändringens vindar blåser ordentligt i lantbruket. I förra nyhetsbrevet som kom i våras skrev vi om ökande priser på spannmål och mjölk. Ett halvår senare är inte produktpriserna lika höga men priset på insatsmedel som mineralgödsel har mer än fördubblats! Vi får räkna om våra rekommendationer för gödsling med mineralgödsel än en gång. Samma gäller värdet av stallgödsel. Ökade priser på mineralgödsel gör stallgödseln mer värdefull!

Ny och nygammal teknik

I min hemtrakt (nordvästra Skåne) har vi sett täckdikningsmaskiner på fälten i sommar. Det råder en utvecklingsoptimism och en önskan att skapa goda förutsättningar för välutvecklade grödor. Greppa Närings inleder nu ett närmare samarbete med Precisionsodling Sverige (POS), för att utnyttja möjligheterna att kombinera ny teknik, ekonomi och miljöeffekter.

Djurproduktion ger utsläpp av växthusgaser ...

Ena dagen är korna en miljöbov av stora mått, nästa dag är betesmarker bra eftersom man kan räkna med att kol binds i marken. Debatten i media om lantbrukets roll för utsläpp av växthusgaser är intensiv. Det märks att vi har kunskapsluckor om växthusgaser och vad vi kan göra för att minska jordbrukets påverkan. Greppa Närings har nu en ny medarbetare som ska samordna informationen kring klimatfrågorna och ta fram verksamma åtgärder på gårdarna för att minska utsläppen av växthusgaser.

... men det finns goda argument för svensk produktion

Förra året ökade rådgivningen i Greppa Närings om hur vi kan förbättra stallmiljön både med tanke på djurens välfärd, skötarens arbetsmiljö och på utsläpp av ammoniak till omgivande miljön. Konsumenternas ökande intresse för att djuren har det bra och att maten produceras lokalt kan bli ett argument för svensk djurproduktion i klimatdebatten.

Vi ses i Greppa Närings monter på Elmia Lantbruk inomgård 22 till 25 oktober. Kom och diskutera utfodring, närproducerad mat och näringsbalanser.

Stina Olofsson, Jordbruksverket
Projektledare Greppa Närings

Påverka "nya" Greppa Närings

Inom Greppa Närings pågår just nu ett arbete med att se över projektet så att det fortsatt ska ge dig som medlem största möjliga nyttan. Vill du vara med och påverka framtida Greppa Närings – ring till 0771-57 34 56 eller mejla till sara.almqvist@lrf.se och lämna dina synpunkter och funderingar.

Du har väl inte missat ...

... att i Greppakonceptet ingår även Greppa Växtskyddet. Kontakta ditt rådgivningsföretag och få gårdsanpassade råd kring bekämpningsstrategier, säker hantering av växtskyddsmedel eller hjälp med hur du kan söka tillstånd om kemisk bekämpning inom ett vattenskyddsområde.

Se över stallmiljön

Vad är en god stallmiljö för mjölkorna?
– Många kor står i stallar som byggdes för 20-30 år sedan. Kornas avkastning har sedan dess ökat med upp till 5 000 kg mjölk i många besättningar. Det som av naturliga skäl inte har följt med är förändringen av kons närmiljö, menar Mia Davidsson, Skånesemin.

Titta i checklisten i Greppas Praktiska råd nr 13 om du kan göra några förbättringar för djur och miljö.

Ladda ner eller beställ rådet från www.greppa.nu

Text Niclas Åkeson
Foto Berit Metlid

Eva, Roland och Emil Persson använder det nya fodervärderingssystemet Norfor.

med två kronor per ko och dag. Det kan låta beskedligt men omräknat per ko och år blir det 700 kronor och för hela besättningen 140 000 kronor per år. Samtidigt banar Norfor väg för en större andel närproducerat foder i foderstaten vilket gynnar såväl kretslopp som klimat.

– Vi ligger på ungefär samma avkastning nu som vi gjorde innan vi ändrade, säger Eva.

Bygger ut

Gården är inne i en utbyggnadsfas. I december flyttar man in i det nya lösdriфтsstallet med plats för 360 kor. Det betyder att koantalet är på väg upp i en rasande fart. Mitt i alltihop

Norfor gav billigare och bättre foderstat

På skånska Komstagården har man sedan ett halvår tillbaka bytt värderingssystem för foderstaterna till sina 200 mjölkkor. Med Norforprogrammet i datorn minskade andelen kraftfoder. Grovfoderkonsumtionen gick upp och det ekonomiska nettot blev bättre.

Minskad andel kraftfoder

På Komstagården väster om Simrishamn i Skåne skriver Eva, Roland och Emil Persson tillsammans med utfodringsrådgivaren Eva-Maria Lidström utfodringshistoria. Som en av de första gårdarna i Sverige räknade man redan i våras om foderstaterna till sina mjölkkor enligt det nya fodervärderingssystemet Norfor. Och korna verkar ställa upp på forskarnas idéer. De kan konsumera mer grovfoder än vad man hittills har trott och det går att minska andelen kraftfoder utan att tappa i avkastning. Andelen grovfoder i foderstaten har ökat med nio procent och mängden kraftfoder har minskat samtidigt som man använder ett billigare kraftfoder med lägre råproteinnehåll.

Bättre ekonomi

Det här är goda nyheter på många plan. Inte minst är det välkommet att

kunna dra ned på det numera mycket dyra kraftfodret. Det betyder bättre ekonomi på gården. Komstagården har kunnat sänka foderkostnaderna

Korna på Komstagården får numera en större andel hemmaproducerat grovfoder. Som tack för den nya maten fortsätter de att ge lika mycket mjölk som tidigare.

Fakta om Komstagården

Läge: En och en halv mil väster om Simrishamn i sydöstra Skåne.

Familjen: Gården drivs av Eva och Roland Persson ihop med sonen Emil Persson.

Anställda: När den nya ladugården är färdigbyggd kommer det att finnas tre heltidsanställda utöver familjen.

DJUR

Antal kor: 200 mjölkande i september 2008, nytt stall med plats för 360 kor invigs i december 2008.

Snittavkastning kilo ECM/ko och år: 10 500

Dräktighetsresultat: 1,6 semineringar per djur.

Inkalvningsålder: 27,7. Tjurkalvarna säljs.

VÄXTODLING

27 hektar majs som ensileras, 35 hektar ärter/korn som ensileras (med vallinsädd), 67 hektar vall, 13 hektar höstvetete som ensileras, 13 hektar korn som ensileras.

Vallfröblandning: Rödklöver, vitklöver, blå luzern, hundäxing, ängsvingel, timotej och engelskt rajgräs.

Ekonomi: Gården omsätter cirka 7,4 miljoner kronor per år. All omsättning genereras av mjölk och tjurkalvsförsäljning.

började man räkna foderstater med Norfor. Ändå har man lyckats hålla avkastningsnivån på 10 500 kilo ECM per ko och år.

– Toppfodergivan i gropen är maximerad till sex kilo per dag till de högst mjölkande korna. Den låga nivån hade vi redan innan vi gick över till Norfor-fodersterna. Men det vi märkte var att det gick att sänka kraftfoderandelen och minska toppfodret till kor i senare delen av laktationen, berättar utfodringsrådgivaren Eva-Maria Lidström från Skånesemin.

Samtidigt har man bytt från Unik 32 till Unik 52. Råproteinhalten i foderstaten har minskat från 17,2 till 16,5 procent. I huvudsak är det andelen majsensilage som har ökat. Att det blev majsensilage och inte gräsensilage som gick upp berodde på att det i våras fanns mycket majsensilage i lager och på att tillgången till gräsensilage var begränsad.

Norfor fungerar i praktiken

Det blandfoder som alla kor får fri tillgång till är optimerat för en produktion på 27 kilo mjölk per ko och dag. Enligt de gamla teorierna borde korna med denna utfodring inte kunna ge en snittavkastning på 10500

Norfor kräver kunskap. Det är viktigt att man anpassar optimeringen i Norfor efter förhållandena på gården, menar Eva-Maria Lidström, rådgivare på Skånesemin.

kilo ECM. Men enligt Norfor kan de äta mer grovfoder än vad de gamla normerna anger. Och mycket riktigt. Vid de noggranna utfodringskontroller som har gjorts visar det sig att korna på Komstagar den äter mer än de egentligen borde klara. Och eftersom de har fortsatt att mjölka lika mycket som tidigare trots att de får mindre kraftfoder så menar Eva-Maria Lidström att det är bevisat att Norfor fungerar i praktiken.

– De måste ju vara energiförsörjda på något sätt eftersom både fruktsamhet och djurhälsa fungerar mycket bra. Med den begränsade Unikmängden kan näringsförsörjningen inte komma

någon annanstans ifrån än från grovfodret, säger Eva-Maria Lidström.

Det verkar som om högmjölkkarna på Komstagar den äter upp till 26 ts kilo av mixen snarare än de 22 kg som enligt gamla teorier skulle vara den maximalt möjliga konsumtionen. I snitt äter besättningen cirka två kilo ts mer än de borde klara av. Men för att Norfor ska fungera gäller det att utnyttja optimeringsfunktionen på rätt sätt, menar Eva-Maria Lidström. Ett optimeringsprogram som Norfor visar den billigaste lösningen inom ramarna för de ställda kraven och därför är det viktigt att kraven verkligen är anpassade efter situationen på den gård man räknar på.

Mindre näringsläckage

Om erfarenheterna visar sig stämma på flera gårdar så är det goda nyheter inte bara för mjölkföretagens ekonomi. Med en större andel hemmaproducerat foder ökar möjligheterna att sänka överskottet av kväve och fosfor. Detta i sin tur minskar risken för näringsläckage och för att det ska bildas lustgas när överflödigt kväve omsätts i marken. Vallblandningen med lusern och rödklöver bidrar även till ett lägre behov av handelsgödselkväve. ■

Så här ändrades foderstaten på Komstagar den för medelavkastningen 32 kg ECM.

	FÖRE NORFOR	INFÖRT NORFOR
Vallensilage (10,5 MJ, 154 g rp)	5,4 kg ts	5,9 kg ts
Majsensilage	3,9 kg ts	5,8 kg ts
HP-Massa	1,9 kg ts	3,0 kg ts
Halm	0,3 kg ts	0,5 kg ts
Spannmålskross	2,6 kg ts	1,7 kg ts
Unik 32 (rp 329 g)	7,8 kg ts	0,0 kg ts
Unik 52 (rp 290 g)	0	6,0 kg ts
Sojamjöl	0	0,7 kg ts
Mineralfoder	0,04 kg ts	0,1 kg ts
Totalt	21,9 kg ts	23,7 kg ts
Grovfoder	52,5%	64,1%
Råprotein	17,2%	16,5%
Kväveeffektivitet	28,5%	29,6%
Fosfor	0,37%	0,37%
Kostnad per ko och dag*	34,09 kr	32,11 kr

* Kraftfoderpriser i april 2008

Kommentar till tabellen:

Unikgivan i samband med mjölkningen är inräknad och var 4 kg enligt AAT/PBV-systemet och 2 kg enligt Norfor (avser de medelavkastande korna).

I både den gamla och den nya mixen var råproteinhalten maximerat till 160 g/kg ts. Trots den höga majs-givan i den nya hamnade de centrala Norfor-parametrarna *tuggtid*, som illustrerar foderstatens fysikaliska struktur, och *våmbelastningstal*, som anger andelen lättlösliga kolhydrater i förhållande till svårösliga, inom rekommendationerna.

Även de gamla foderstatskontrollerna NDF och stärkelse hamnade inom de vedertagna gränsvärdena för majsfoderstater, alltså på 37 procent NDF respektive 210 gram stärkelse/kg ts i mixen.

Eva Persson använder ensilerad spannmålskross som en av komponenterna i blandfodret till korna på Komstagar den.

Höga NPK-priser gör stallgödseln guld värd

Värdet på stallgödseln har ändrats dramatiskt det senaste året beroende på stigande kväve-, fosfor- och kaliumpriser. Kostnadsökningen för spridning och transport är mer modest. Det blir därigenom alltmer lönsamt att mylla, transportera och sälja gödseln.

Kvävevärdet i gödseln har nästan fördubblats sedan våren 2006, vilket ger ökad lönsamhet för rätt spridningstidpunkt och teknik. Fosforvärdet har ökat med över 350 % och kaliumvärdet med cirka 250 % under samma period.

Mer lönsamt att sälja och transportera

Transportkostnaden har ökat något, men klart mindre än gödselvärdet,

och det lönar sig nu att transportera gödseln längre sträckor. Kostnaden för transport med spridare är 3 kr per ton för flytande gödselmedel och 6 kr per ton för fasta – en ökning med 0,50 respektive 1 kr per ton.

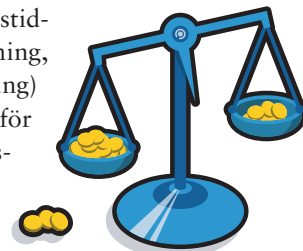
Läs mer i vårt Praktiska Råd eller värdera via hemsidan

Greppa Näringens broschyr *Praktiskt Råd nr 5, Din stallgödsel är värdefull* är nu uppdaterad baserat på priset våren 2008. Beställ eller ladda ner den på www.greppa.nu under rubriken "Lagret". Priserna har sedan dess ökat ytterligare och för ännu aktuella priser gör du din egen beräkning med hjälp av stallgödselkalkylen på hemsidan. Klicka på rubriken "Stall-

gödsel" och sedan "Värdera din stallgödsel" för att komma till kalkylen.

Beräkna vilken spridning som ger högst värde på din stallgödsel

I stallgödselkalkylen beräknar du värdet av din stallgödsel utifrån en mängd olika alternativ. Du anger gödselslag, vilka grödor du sprider till, teknik, nedmyllning m m och får ett värde för dina spridningsalternativ. Du får bl a specificerat miljörisken vid olika spridningstidpunkter (utlakning, ammoniakavgång) och kostnaden för markpacknings-skador.

Nya ansikten inom Greppa

Sara Almqvist har tagit över som informationsansvarig för Greppa Näringen på LRF efter Markus

Hoffmann. Hon hoppas kunna bidra till att utveckla Greppa Näringen så att Sveriges lantbrukare får det stöd de behöver i sitt

arbete med miljöfrågorna på gården.

– Jag är själv uppvuxen på en mjölkgård på södra Gotland och vet att lantbrukare idag måste vara kunniga inom så många olika områden att det är svårt att hålla kompetensen aktuell. Jag hoppas att Greppa Näringen ska vara en hjälp att snabbt få gårdsspecifika miljöråd av en kunnig rådgivare så att miljöarbetet går smidigt och samtidigt är kostnads-effektivt, säger Sara.

Du når oss på telefon Sara: 08-787 51 27, Anna: 040-41 52 32 • Sindre: 08-787 51 41

Klimatet är en framtidsfråga både ur miljö- och produktionssynpunkt i jordbruket. Ett steg i att utveckla Greppa Näringen har varit att anställa **Anna Hagerberg** på Jordbruksverket för att jobba med klimatfrågan inom projektet. Målet är att Greppa Näringen ska erbjuda klimatanpassad rådgivning som lyfter fram åtgärder som är effektiva både ur klimat- och växtnäringssynpunkt. Anna vill leverera trovärdig och användbar klimatinformation som inspirerar till konkreta åtgärder på jordbruks-företaget.

– Det är en stor utmaning för jordbruket att utveckla rollen som nyckelaktör i ett miljömässigt ut-hålligt samhälle där miljö och eko-nomi går ihop. Det är en trovär-dighetsfråga för svenskt jordbruk att

aktivt jobba med klimat- och växt-näringsfrågor för att svara upp mot såväl konsumenternas krav som internationella överenskommelser, säger Anna.

Greppa Näringens arbetssätt är fram-gångsrikt och har spritt sig vidare till flera andra projekt inom Sverige. Nu är även andra länder kring Östersjön intresserade av projektet och **Sindre Langaas** är anställd på LRF för att "exportera" Greppatänket och -meto-diken till intresserade länder.

Syftet är att öka miljörådgivningen inom lantbruket i länderna kring Öster-sjön så att övergödningen av Östersjön minskar.

– Arbetet kommer att baseras på ömsesidighet och samarbete och jag kommer att hålla en dialog med län-derna kring deras behov och önske-mål. Jag hoppas och tror att vi i Sverige också får nya erfarenheter och impulser som vi kan ta nytta av inom Greppa Näringen här hemma, säger Sindre.

